

Nr 62.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående åtgärder åsyftande att möjliggöra ett mera allmänt utnyttjande av den statliga jordbrukshjälpen.

(2:a avd.)

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 205, av herrar *Olsson* i Blädinge och *Svensson* i Betingetorp har hemställts, att riksdagen ville besluta hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i uti motionen angivet syfte, samt att det täcktes Kungl. Maj:t därefter, i den mån så befinnes möjligt, vidtaga sådana åtgärder, att den statliga jordbrukshjälpen må kunna mera allmänt tillgodogöras av landets jordbrukare.

Till stöd för denna hemställan har anförts följande motivering.

Inom allt vidare kretsar erkännes, att jordbruksnäringen befinner sig uti ett svårt nödläge, och det skall med tacksamhet erkännas, att statsmakterna också hava visat sig villiga att hjälpa genom vidtagande av åtgärder av skilda slag, avseende såväl att höja priserna som även möjliggöra större förbrukning av den inhemska livsmedelsproduktionen.

Det är emellertid icke avsikten att här vidröra *sättet* för statsmakternas stödaktion, ty därom råda som bekant mycket skilda meningar, och vad jag här vill framhålla gäller för såväl den ena som andra riktningen för den statliga hjälpen. Här avses att påvisa för de jordbrukets vänner och gynnare, som möjligen hysa den uppfattningen att de stödåtgärder för en lönande livsmedelsproduktion, som av regering och riksdag beslutats, komma alla landets jordbrukare tillgodo vid försäljning av sina produkter, att så ingalunda är förhållandet.

De lantbrukare, som äro bosatta på långt avstånd från de stora handelskvarnarna och som hittills haft något gagn av de minimipris och inmalningsbestämmelser som allt sedan förra sommaren varit gällande, torde vara lätt räknade. Nyttan av dessa bestämmelser kommer endast dem tillgodo, som äro bosatta inom en viss lämplig räjong från kvarnarna för direkt leverans hos dessa. För övriga producenter äro spannmålsprisen och försäljningsmöjligheterna alltfjämt desamma som om minimipris och inmalningstvång aldrig funnits till.

Orsaken till detta missförhållande är dels de höga fraktkostnaderna, som på längre avstånd från avsättningsorten omöjliggöra försäljningen, och dels å vissa orter brist på uppköpare av spannmål, en affärgren som upphört i och med att kvarnägarna så gott som uteslutande inrättade sig för förmalning av importerad brödsädesvara, för vilken det bedrevs en våldsamt propaganda. För den mindre jordbrukaren, som ej kan befrakta hel vagnslast, är nu rådande förhållande ödesdigert, och följderna bli-

vit, att även den bästa brödsäden fått förmalas till kreatursfoder, en åtgärd som under krisåren ansågs i högsta grad straffbar och belades med höga böter.

Såsom vi här i största korthet sökt framhålla är det sålunda för måhända flertalet jordbrukare icke mycket bevänt med den s. k. jordbruks-hjälpen, därest icke andra kompletterande åtgärder vidtagas, som göra det möjligt att gagna även andra än dem som hava lyckan att vara bosatta inom de orter, där de stora affärskvarnarna slagit ned sina bo-pålar.

De åtgärder, som vi närmast syfta till, äro dels verksamma fraktned-sättningar för livsmedelsprodukter vid längre avstånd från avsättnings-ort, helst efter zontariffsystem, samt att å liknande ort och på lämpliga avstånd igångsättes spannmålsuppköp genom statens förmedling, eventuellt andra hjälpmedel, som vid en utredning kunna påvisas, icke att förskjuta.

Över motionen har i vederbörlig ordning inhämtats yttrande från sta-tens spannmålsnämnd, som därvid anført i huvudsak följande.

*Yttrande av
statens spann-
målsnämnd.*

»I motionen uppgives, att de lantbrukare, som äro bosatta på långt avstånd från de stora handelskvarnarna och som hittills haft något gagn av de minimipris och inmalningsbestämmelser, som allt sedan förra som-maren varit gällande, skulle vara lätt räknade samt att för producenter, som icke äro bosatta inom en viss lämplig räjong från kvarnarna för direkt leverans till dessa, spannmålspriserna och försörjningsmöjlighete-terna alltjämt äro desamma som om minimipris och inmalningstvång aldrig funnits till.

Spannmålsnämnden måste för sin del betrakta dessa uttalanden såsom överdrivna. Producenter, som bo på längre avstånd från kvarn, hava ju i alla tider på grund av fraktkostnaderna fått mindre betalt för sin spannmål än de, som haft nära till kvarn, liksom producenter i närheten av konsumtionsorten även för andra produkter fått bättre betalt än fjärr-boende. Dessa förhållanden ha väl också i viss mån avspeglat sig i fastighetsvärdena. Vidare är det tydligt att, om minimipris icke fun-nits, den närboende gruppen av producenter fått nöja sig med en betal-ning, som legat föga över världsmarknadspriset, och den fjärrboende gruppen med en ännu mindre. Härav följer utan vidare, att de för när-varande betydligt över världsmarknadsprisen liggande avtalsprisen i hög grad bidragit att öka betalningen även för dem, som hava långt till kvar-narna.

Emellertid är det ju oförnekligt, att avståndet till kvarn för dessa se-nare innebär en icke ringa olägenhet. För att motverka densamma före-slå motionärerna utredning angående vissa åtgärder, såsom fraktnedsätt-ning för livsmedelsprodukter vid längre avstånd från avsättningsort samt att på lämpliga orter igångsättas spannmålsuppköp genom statens förmedling.

Om såväl den ena som den andra åtgärden kan sägas, att då olägen-heter av ett avlägset läge framträder såväl under kristider som under normala förhållanden, lättnader av föreslagen art rätteligen borde vara icke av tillfällig natur, såsom väl motionärerna närmast åsyftat, utan av permanent. Lämpligheten härav synes tvivelaktig, varmed nämnden dock icke vill hava sagt, att de nuvarande fraktsatserna å järnväg för jordbruksprodukter i förhållande till dessa produkters pris äro väl av-

vägda jämfört med fraktsatser för vissa andra produkter. Vidare lär det icke bliva lätt att bestämma, vilka trakter, som borde komma i åtnjutande av de ifrågasatta förmånerna och vilka skulle få avvara desamma. Från de senare skulle säkerligen i många fall ett stort missnöje förspörjas.»

Utskottet.

I likhet med spannmålsnämnden finner utskottet till en början uppenbart, att vissa erinringar kunna göras med anledning av vad motionärerna anfört. Antagandet att nyttan av minimipris och inmalningstvång såsom regel allenast skulle komma de producenter tillgodo, som äro bosatta så nära de stora handelskvarnarna, att de kunna göra direkta leveranser till dessa, kan givetvis icke vara riktigt. Att de fjärrboende i allmänhet få nöja sig med ett lägre pris än de närboende torde däremot vara förhållandet, men såsom spannmålsnämnden erinrat är detta en permanent företeelse, vilken även lär avspegla sig i fastighetsvärdena. Konsekvensen härav synes ju också närmast vara, att åtgärder för mildrande av de olägenheter, som sålunda enligt sakens natur måste följa av ett från avsättningsorten avlägset läge, även borde vara av permanent natur. Vid sådant förhållande har icke heller utskottet kunnat undgå känna tvekan rörande lämpligheten av de åtgärder, motionärerna åsyfta. I likhet med spannmålsnämnden vill utskottet emellertid härmed icke göra gällande, att de nuvarande fraktsatserna å järnväg för jordbruksprodukter i förhållande till dessa produkters priser äro väl avvägda jämfört med fraktsatserna för vissa andra produkter. Utskottet får emellertid i detta sammanhang erinra om att ny statsbanetaxa gäller från och med den 1 oktober 1930,¹ vilken taxa innebär viss lindring i fraktkostnaderna för jordbruksprodukter. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 april 1931 fastställt ändringar i samma taxa, vilka medföra ytterligare sänkningar i sagda fraktkostnader. Utskottet får till belysande härav hänvisa till en inom järnvägsstyrelsens inrikes taxebyrå uppgjord härvid såsom *bilaga* fogad tablå.

På grund av ovan berörda omständigheter anser sig utskottet icke kunna biträda motionen.

Utskottet hemställer därför,

att motionen II:205 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 april 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

¹ I fråga om samtrafik med enskilda järnvägar från och med den 1 januari 1931.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carl E. Eriksson, Elof B. Andersson, Johan Bernhard Johansson, Granath, Tjällgren, Dalberg*, friherre *Lagerfelt* och *Lindmark*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Sköld, Hedlund* i Häste, *Uddenberg, Bengtsson* i Kullen, *Månsson* i Erlandsro, *Gustafson* i Vimmerby och *Pehrsson* i Bramstorp.

Bilaga.

Jämförelse mellan gamla och nya statsbanetaxans vagnslasttariffer för spannmål.

Km.	G a m l a t a x a n					N y a t a x a n		
	ton per sändning					ton per vagn		
	2.5	2.5	5	10	10	2.5	5	10
	öre per 100 kg.					öre per 100 kg.		
	tar. 4 ¹	tar. 5 ²	tar. 8	tar. 9 ³	— ⁴	tar. 3 ⁵	tar. 8	tar. 9A
50	120	103	72	63	—	94	64	55
100	200	168	105	92	—	154	98	80
300	407	344	207	178	—	354	193	156
400	470	399	238	205	—	424	225	187
500	521	441	262	229	—	478	255	205
600	571	483	287	252	234	532	285	223
700	622	525	312	275	250	586	315	241
1,000	748	634	386	346	298	748	405	295
1,500	937	802	509	463	378	1,018	555	385
2,000	1,126	970	633	580	458	1,288	705	475

¹ Ej tillämplig på havre.

² Enbart för havre.

³ Vid fraktbetalning för minst 10 ton per vagn.

⁴ Tillämpades på transporter i nordlig riktning till Kilafors, Orsa och Limesforsen samt stationer därbortom, då befördringssträckan uppgick till 600 km., ävensom till sydligare liggande station, belägen på transportvägen från avsändningsstationen till någon av ovan nämnda stationer.

⁵ Gällande från den 1 maj 1931.